

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 118/21
Luksemburg, 1 lipca 2021 r.

Opinia rzecznika generalnego w sprawie C-638/19 P
Komisja / European Food i in.

Zdaniem rzecznika generalnego Szpunara Sąd naruszył prawo, uznając, że Komisja nie była uprawniona do zbadania, w świetle przepisów dotyczących pomocy państwa, odszkodowania wypłaconego przez Rumunię w następstwie orzeczenia arbitrażowego

Postępowanie arbitrażowe wszczęte na podstawie dwustronnej umowy inwestycyjnej zawartej między państwem członkowskim i państwem trzecim przed przystąpieniem do Unii tego drugiego państwa, będącego stroną postępowania arbitrażowego, nie jest w stanie naruszyć autonomii prawa Unii

W 1998 r. władze rumuńskie przyjęły nadzwyczajne zarządzenie rządu, które przyznawało pewne zachęty podatkowe przez okres dziesięciu lat inwestorom w regionach znajdujących się w niekorzystnym położeniu.

W ramach przygotowań do przystąpienia do Unii Rumunia uchyliła ten system zachęt w 2005 r., czyli trzy lata wcześniej niż przewidywały to przepisy.

Ioan i Viorel Micula, inwestorzy szwedzcy mający miejsce zamieszkania w Rumunii, są większościowymi akcjonariuszami spółki European Food and Drinks Group, będącej beneficjentem tych zachęt. Zgodnie z postanowieniami dwustronnej umowy inwestycyjnej zawartej w 2002 r. pomiędzy Szwecją a Rumunią w celu promowania i wzajemnej ochrony inwestycji Ioan i Viorel Micula, a także inni skarżący wnieśli o powołanie sądu arbitrażowego w celu uzyskania odszkodowania za szkody spowodowane uchyleniem zachęt przewidzianych w zarządzeniu. W 2013 r. sąd arbitrażowy stwierdził, że Rumunia nie zdołała zapewnić uczciwego i równorzędnego traktowania inwestycji i przyznał skarżącym odszkodowanie w wysokości około 180 milionów EUR.

W 2015 r. Komisja Europejska wydała decyzję, uznając, że wypłata odszkodowania stanowiła pomoc państwa i zażądała, aby Rumunia odzyskała kwoty już wypłacone i zaniechała wszelkich innych wypłat.

Rozpatrując tę sprawę Sąd Unii Europejskiej w 2019 r. stwierdził nieważność¹ decyzji Komisji Europejskiej, uznając, że nie była ona uprawniona do zbadania w świetle przepisów dotyczących pomocy państwa odszkodowania, które miało na celu zrekompensowanie szkód wynikających z wcześniejszego wycofania systemu zachęt przed przystąpieniem Rumunii do Unii Europejskiej, i że to odszkodowanie nie stanowiło pomocy państwa.

Komisja Europejska wniosła odwołanie i zażądała, aby Trybunał Sprawiedliwości uchylił wyrok Sądu.

W przedstawionej dziś opinii rzecznik generalny Maciej Szpunar **oddalił najpierw argumenty, w myśl których przedmiotowe postępowanie arbitrażowe i wydane w jego następstwie orzeczenie arbitrażowe naruszają zasadę wzajemnego zaufania i autonomii prawa Unii w świetle zasad sformułowanych przez Trybunał w wyroku Achmea²**. Zgodnie z owym wyrokiem

¹ Wyrok Sądu z dnia 18 czerwca 2019 r., *European Food i in.* / Komisja, [T-624/15](#), [T-694/15](#) i [T-704/15](#)

² Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 6 marca 2018 r., *Achmea*, [C-284/16](#), zob. także komunikat prasowy [nr 26/18](#).

prawo Unii sprzeciwia się mechanizmowi rozstrzygania sporów przewidzianemu w dwustronnej umowie inwestycyjnej zawartej między dwoma państwami członkowskimi, w ramach którego sąd arbitrażowy, znajdujący się poza systemem sądowym Unii i niepodlegający kontroli sądu państwa członkowskiego, miałby interpretować lub stosować prawo Unii.

W tym względzie rzecznik generalny zauważył, że nawet jeśli orzecznictwo wynikające z wyroku *Achmea*, ma zastosowanie do Rumunii od momentu jej przystąpienia, to jednak musiał on przeanalizować zakres, w jakim zasady wynikające z wyroku *Achmea* mają zastosowanie do postępowań arbitrażowych wszczętych przed przystąpieniem Rumunii do Unii i trwających w momencie tego przystąpienia. Stwierdził, że w takim wypadku zastosowanie prawa Unii nie może pozbawić szczególnego charakteru tego postępowania arbitrażowego, wszczętego wówczas skutecznie i dotyczącego sporu sprzed przystąpienia.

Zatem, w przeciwieństwie do postępowania arbitrażowego będącego przedmiotem sprawy *Achmea*, **postępowanie arbitrażowe wszczęte na podstawie dwustronnej umowy inwestycyjnej zawartej między państwem członkowskim i państwem trzecim, przed przystąpieniem do Unii tego drugiego państwa, będącego stroną arbitrażu, nie jest w stanie naruszyć autonomii prawa Unii, nawet po tym przystąpieniu**, w związku z czym nie można stwierdzić naruszenia art. 267 i 344 TFUE, a w konsekwencji zasady wynikające z wyroku *Achmea* nie mogą mieć zastosowania w takim postępowaniu arbitrażowym.

Rzecznik generalny skupił się następnie na określeniu momentu, w którym należy uznać, że pomoc państwa została przyznana przez państwo członkowskie, aby ustalić, czy prawo pomocy państwa miało wówczas zastosowanie oraz czy Komisja była uprawniona do wydania tej decyzji.

W tym względzie zauważył on, że moment przyznania środka pomocy nie musi być tożsamy z momentem jego faktycznej wypłaty. Decydującym czynnikiem przy ustalaniu momentu przyznania domniemanej pomocy jest nabycie przez beneficjenta danego środka pewnego prawa do jego otrzymania oraz wynikające z tego zobowiązanie państwa do jego przyznania.

Był on zdania, że Sąd popełnił błąd co do prawa i kwalifikacji prawnej faktów, uznając, że przedmiotowa pomoc została przyznana w chwili, gdy Rumunia naruszyła postanowienia dwustronnej umowy inwestycyjnej, ponieważ domniemany środek pomocy został przyznany w momencie, w którym uznano prawo do otrzymania odszkodowania i w którym, w związku z powyższym, Rumunia była zobowiązana do wypłaty tego odszkodowania, czyli po wydaniu orzeczenia arbitrażowego, kiedy Rumunia przystąpiła do jego wykonania. Moment ten nastąpił jednak po przystąpieniu Rumunii do Unii. Wynika z tego, że **prawo Unii miało zastosowanie do tego środka i że Komisja miała kompetencje, na mocy art. 108 TFUE, do zbadania przedmiotowego odszkodowania w świetle prawa dotyczącego pomocy państwa**.

Wreszcie rzecznik generalny zbadał, czy Sąd dokonał błędnej wykładni pojęcia korzyści w rozumieniu art. 107 TFUE. W tym względzie stwierdził on naruszenie prawa i pewną sprzeczność w rozumowaniu Sądu, który stwierdził z jednej strony brak korzyści z powodu niemożności zastosowania prawa Unii do przedmiotowego odszkodowania, przyznając jednocześnie z drugiej strony, że prawo to miało w rzeczywistości zastosowanie w zakresie, w jakim odszkodowanie dotyczyło wycofania nadzwyczajnego zarządzenia za okres po przystąpieniu.

Po pierwsze, rozumowanie Sądu, w myśl którego Komisja nie mogła skutecznie stwierdzić istnienia takiej korzyści, opiera się wyłącznie na błędnym założeniu, zgodnie z którym Komisja nie była uprawniona do zbadania odszkodowania w świetle przepisów dotyczących pomocy państwa.

Po drugie, jeżeli chodzi o argument, że część odszkodowania odpowiadająca okresowi przed przystąpieniem jest objęta orzecznictwem wynikającym z wyroku *Asteris i in.*³, jak podnosi Komisja, zastosowanie tego orzecznictwa w okolicznościach niniejszej sprawy nie zależy wyłącznie od tego, czy odszkodowanie prowadzi do przywrócenia środka, który przed

³ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 27 września 1988, *Asteris i in.*, sprawy połączone od [C-106 do 120/87](#).

przystąpieniem można było lub którego nie było można zakwalifikować jako pomoc państwa w rozumieniu art. 107 TFUE. W swojej decyzji Komisja wykluczyła bowiem możliwość zastosowania tego orzecznictwa do postępowania arbitrażowego poza ogólnymi przepisami regulującymi odpowiedzialność cywilną państw członkowskich i oparła się również na okoliczności, że zachęty przyznane na podstawie NZR zostały uznane przez rumuńską radę ds. konkurencji za „pomoc” na podstawie układu z 1995 r.

Niezależnie od zasadności tych dwóch elementów, rzecznik generalny wskazał, że Sąd ocenił zgodność z prawem tylko jednego z motywów, które skłoniły Komisję do nieuwzględnienia orzecznictwa wynikającego z wyroku *Asteris i in.* Zauważył on więc, że **Sąd nie mógł bez naruszenia prawa stwierdzić niezgodności z prawem decyzji Komisji w zakresie zakwalifikowania orzeczenia arbitrażowego jako „korzyści”, bez jednoczesnego sprawdzenia, że Komisja niesłusznie wykluczyła zastosowanie orzecznictwa wynikającego z wyroku *Asteris i in.***

Rzecznik generalny zaproponował zatem, aby Trybunał **uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi do ponownego rozpoznania.**

UWAGA: Opinia rzecznika generalnego nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości. Zadanie rzeczników generalnych polega na przedkładaniu Trybunałowi, przy zachowaniu całkowitej niezależności, propozycji rozstrzygnięć prawnych w sprawach, które rozpatrują. Sędziowie Trybunału rozpoczynają właśnie obrady w tej sprawie. Wyrok zostanie wydany w terminie późniejszym.

UWAGA: Odwołanie od wyroku lub postanowienia Sądu, ograniczone do kwestii prawnych, może zostać wniesione do Trybunału. Co do zasady, odwołanie nie ma skutku zawieszającego. Jeżeli jest ono dopuszczalne i zasadne, Trybunał uchyli orzeczenie Sądu. Jeżeli stan postępowania pozwala na wydanie orzeczenia w sprawie, Trybunał może sam wydać ostateczne rozstrzygnięcie w przedmiocie sporu. W przeciwnym razie przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd, który jest związany orzeczeniem Trybunału wydanym w ramach odwołania.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) opinii jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu przedłożenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z przedstawienia opinii jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106.